

Алма Трговац Дедеић¹, Адмира Коничанин²

¹ Учитељски факултет Београд, Наставно одељење Нови Пазар, Србија
alma.trtovac@gmail.com

² Гимназија и Техничка школа, Тутин, Државни Универзитет у Новом Пазару
Депарتمان за Спорт и физичко васпитање, Нови Пазар, Србија
admirak@hotmail.com

КАРАКТЕРИСТИКЕ КЛАСИЧНЕ МУЗИКЕ КРОЗ ИНТЕГРИСАНЕ НАСТАВНЕ САДРЖАЈЕ РАЗЛИЧИТИХ НАСТАВНИХ ПРЕДМЕТА

Сажетак

Интегративна настава је иновативни модел у којем не постоје строго повучене границе између појединих предмета, већ се наставне јединице различитих области изучавају интегративно, у међупредметној повезаности. Настава, заснована на овом приступу, може бити за ученике веома стимулативна и подстицајна. Садржаји који су међусобно повезани доприносе знању које је целовито, вредно и употребљиво. Дисциплине се међусобно интегришу, прожимају и синтетишу у нову целину што омогућава један целовит контекст за учење који води ка већој могућности да се запамте веза и да се решавају проблеми. Интегративно учење подразумева сагледавање различитих димензија једног проблема, сагледавање из различитих углова и са различитих страна. Интегративна настава је један од иновативних модела којим се врши међусобно повезивање наставних садржаја из више наставних предмета. То је модел наставе који пружа већу динамичност и интердисциплинарни приступ одређеној проблематици, и ако се примењује умерено у току наставне године доноси квалитетне помаке у наставном процесу. Наставници, применом интегративне наставе, ученике припремају за целоживотно учење и чине школу интересантнијом и животнијом. Циљ овог рада је практично представљање теме „Класицизам“ као модела кроз који ће се различити наставни садржаји из више наставних предмета интегрисати.

Кључне речи: интегративна настава, основна школа, одлике музичког класицизма.

Увод

Интегративна настава је релативно „млад“ облик наставе и још увек недовољно актуелан у нашем школству. Међутим, у последње време, је приметан пораст интересовања за овакав начин реализације наставног процеса у нашим школама. У току је трагање за могућностима реализације интеграције у наставном процесу из различитих дисциплина. Ученици се са

интегративним приступом сусрећу од најмлађег школског узраста, јер се у разредној настави овакав приступ најчешће, али и најлакше примењује. Учитељи су у прилици, да без много напора, ускладе распоред часова и организују интегративну наставу у сарадњи са наставницима страног језика и изборних предмета. У нашем образовном систему раде појединци који свакодневно користе овај приступ у настави и ученике од најранијег узраста подстичу на повезивање чињеница користећи критичко и стваралачко мишљење. Изаоловано посматрање појединих делова целине доводи до осиромашене слике стварности. Део који улази у целину као систем више није оно што је претходно био кад смо га посматрали и проучавали засебно. Сједињавање са другим деловима целине даје квалитативно нову слику. Дакле, у развоју науке су очигледни процеси диференцијације и интеграције. Целовит приступ свету је исто тако потребан колико су потребна и уско стручна знања из појединих наука. Зато је диференцијација наука праћена синтезом научних знања и интегративним процесима што налаже школама да наставу подреде стварању вишедимензионалних личности које посматрају и проучавају окружење у његовој целовитости (Вилотијевић 2009).

Појмовно је интегративну наставу врло целовито одредио је Лејк (1994) наглашавајући да њу треба схватити као:

- комплексна истраживања знања из различитих области о питањима из животне стварности ученика;
- рационално кретање кроз наставне области и обједињавање различитих елемената у логичне мисаоне целине које реално одражавају животну стварност;
- јединствена заједничка чворишта у знању која подстичу ученике да изналазе односе, стварају моделе, системе и структуре;
- примењену методологију и језик више предмета ради истраживања главне теме, проблема или искустава;
- спајање више предметних области у једну онако како деца у свакодневној реалности савладавају предмете и појаве сливајући их у јединствен процес;
- нови начин размишљања;
- припрема за примену знања у новим ситуацијама (трансфер знања) применом усвојених мисаоних модела.

У савременом образовању све више се тежи међудисциплинарном знању које се заснива на интегративним и синтетичким процесима. Циљ је да се знања интегришу на основу међудисциплинарних веза и по хоризонтали и по вертикали што би требало да допринесе целовитој визији и вишеаспектном гледању на проблеме и појаве у окружењу. Тако утемељено образовање подстицајно делује на раст креативног потенцијала. Човек, природа и друштво развијају се у чврстој повезаности и међусобном прожимању и могу опстајати само у хармоничним односима. Улога образовања у

тим процесима је веома значајна, могућност да се успешно остварује биће већа уколико се школа ослободи претеране предметне диференцијације и крене ка интеграцији знања (Вилотијевић 2009).

Организација интегративне наставе

Интегративни приступ организацији предметне наставе захтева цео спектар предрадни на нивоу школе пре него што се приступи самој реализацији. Пре одабира конкретне теме кроз коју ће се различити наставни садржаји интегрисати, приступа се детаљној анализи програмских садржаја изабраних наставних предмета. На овај начин унапређује се квалитет наставног процеса, јер се ученици више активирају и укључују у конкретне радне задатке, не занемарујући њихова претходна искуства из свих интегрисаних предмета. Пошто је време једног школског часа исувише кратко за осветљавање било које наставне јединице са више различитих гледишта, у пракси се чешће користе интегративни дани, јер су лакши за реализацију. Интегративни дан се припрема на потпуно исти начин као и интегративни час, с разликом у временској артикулацији коју је лакше испоштовати. Оно, по чему се још интегративни дани разликују од интегративних часова, јесте место реализације, где је за неке предмете неопходна специјализована учионица (нпр. музичка и ликовна култура)..

Припремање интегративног часа на којем ће више наставника, који предају различите предмете, говорити о истој теми, али сваки са позиције свог предмета, није нимало једноставно и лако. Да би овакав час успео, наставници морају приликом припремања добро да разраде наставну јединицу са тачно одређеним редоследом, дефинисаним циљевима и што је најважније, са добром временском артикулацијом како би се планирани садржаји тачно уклопили у временски оквир једног часа.

Увек морамо имати на уму да је међупредметно повезивање садржаја неопходно као облик дидактичко-методичке припреме за наставу у којој наставников рад води ученика до лакших и успешнијих начина усвајања предвиђених наставних циљева: васпитних, образовних и функционалних.

МОДЕЛ ОБРАДЕ ТЕМЕ ИНТЕГРАТИВНЕ НАСТАВЕ

ТОК РАДА

Разред: VII

Тема: **Класицизам**

Наставни предмети: музичка култура, српски језик, ликовна култура, историја

Час: II, III, IV

ЦИЉ ЧАСА: – Разумевање и препознавање карактеристика класицизма и околности у којима је настао.

- упознавање историјских чињеница стилског периода класицизма,
- упознавање најзначајнијих композитора класицизма и карактеристика њиховог стваралаштва,
- обрада појма класичног стила и музике,
- упознавање класичних сликара и њихових дела,
- неговање радозналости за ликовно стварање, упорност и истрајност, прецизност и уредност;
- развијање способности активног слушања и препознавања карактеристика стилског периода,
- живот у доба класицизма – најзначајнији догађаји у свету и Европи у 18. веку
- препознавање књижевне врсте; подстицање доживљаја и разумевање драмске радње.

ОБЛИК РАДА:

- Фронтални, индивидуални, групни, рад у паровима

Специјални облик наставе: Интегративно учење (повезивање наставе тематском целином у једно, обухватањем више предмета)

МЕТОДЕ РАДА:

- Илустративно-демонстративна, лабораторијско-експериментална и вербално-текстуална.

НАСТАВНА СРЕДСТВА:

- Лап-топ, видео-бим, хамер, фломастери, уџбеници, музички уређај, табла, илустровани плакати.

АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА

- активно слушају наставника, постављају питања, учествују у решавању задатака, записују добијене резултате на припремљеним папирима, критички износе свој став, доносе материјал за час, користе уџбеник, слике и материјал за рад, воде дијалог, дебатују, закључују, презентују, процењују.

АКТИВНОСТИ НАСТАВНИКА

- објашњавање и демонстрација, координирање, организација и реализација часа, руковођење, давање упутстава за рад, помоћ у раду, слуша излагање ученика.

МОТИВАЦИЈА

- избором славних личности ученицима пробудити свест о постојању и значају генијалних класичних умова који су допринели развоју науке и уметности,
- креирање задатака у складу са интересовањима или потребама ученика,
- развијати потенцијале ученика, њихове способности, вештине, знања....
- давати подржавајућу повратну информацију која истиче постигнуто и ефикасно води ученика напред.

МЕСТО РЕАЛИЗАЦИЈЕ

- Учионица, специјализована учионица за музичку и ликовну уметност.

ПРИПРЕМА ЗА РАД:

Поделити ученике у групе (извлаче стикере различитих боја и на основу тога формирају групе) и упознати их са темом часа, упознавање са прикупљеном литературом коју су ученици прикупили.

Групни рад ученика.

Ученици су подељени у четири групе. Раде према тренутним афинитетима;

- 1) музичка култура – слушање музике – Хајдн соната са клавир Д-дур;
- 2) српски језик група – бави се анализом драме „Кир Јања”, Ј. С. Поповића (да наведу врсту комедије, главну личност, споредне ликовне, начин писања, да наведу пар сцена које доказују Јањин тврдичлук ...)
- 3) ликовна култура група – осликавање доживљаја дела;
- 4) историја – живот у доба класицизма – најзначајнији догађаји у свету и Европи у 18. веку

Ученици се међусобно договарају, размењују информације, затим дају објашњења представљена на хамеру. Све групе праве плакат као повратну информацију свог рада.

Самосталан рад ученика по групама

Ученици раде по групама, а касније мењају активности између група.

Група МУЗИЧКА КУЛТУРА

Одслушати звучни пример: Хајднову *Сонату* за клавир у *Де-дуру*.

1. Ученици имају задатак да анализирају композицију: препознају инструмент (што представља новину), хомофонију, (очекује се да јасно препознају однос мелодија – пратња), изражајност, динамичке контрасте – једноставност
2. Ученици имају задатак да одреде најважније композиторе, нове жанрове, старе жанрове, најважније одлике.
3. Ученици имају задатак да размисле: *зашто се за уметничку музику каже „класична“?*
4. Четврта група има задатак да размисле колико је важно место заузео клавир у новој епохи у опусу бечких класичара.

Група СРПСКИ ЈЕЗИК

1. Кад и где се јавља класицизам као књижевни правац?
2. Које су његове особине и представници?
3. Најзначајнија дела и главне представнике класичног песништва?
4. Анализа драме „Кир Јања”, Ј. С. Поповића (да наведу врсту комедије, главну личност, споредне ликове, какав је начин писања, да наведу пар сцена које доказују Јањин тврдичлук ...)

** у току рада користите сву литературу коју сте прикупили као и уџбеник

Група ЛИКОВНА КУЛТУРА

1. Идејне основе настанка класичне уметности, његове одлике, представнике;
2. Ученици наведу најпознатије слике Жан Огист Доминик Енгриа и где се чувају;
3. Представљују најзначајнија дела овог периода;
4. Имају задатак да направе скицу – макету постојећег или замишљеног простора и објекта у њему, на основу посматрања или слободног замишљања намењених одређеном простору.

Група ИСТОРИЈА

1. Ученици имају задатак да размисле и кажу којим државама данас припадају крајеви у које су се Срби населили у 17. и 18. веку (временске оквире новог века, да на историјској и географској карти Европе, Медитерана и света покажу државе и народе који су обележили ову епоху, као и датуме најзначајнијих историјских догађаја у новом веку).
2. Ученици имају задатак да направе упоредну хронолошку табелу најзначајнијих догађаја у свету и Европи у 18. веку.
3. Трећа група има задатак да направи списак значајних личности из тог периода, и да издвоји нове појмове са којима су се сусрели у лекцијама које обрађују тај период.
4. Ученици читају биографију Максимилијана Робеспјера, а затим пишу најважније податке о њему.

Закључак

Повезивањем наставних предмета долази до интегративног приступа у наставном процесу у којем се повезују наставни садржаји различитих наставних тема у оквиру појединих предмета. На тај начин могуће је интегрисати наставне садржаје српског језика са скоро свим наставним и ваннаставним предметима, у зависности од наставне теме која се бира као окосница комплетне интеграције. Применом интегративне наставе у већој мери усвајају се функционална знања, за разлику од традиционалног приступа путем којег ученици само меморишу чињенице које у стварном животу нису примењиве. Уколико се на време препозна добра страна интегративне наставе, попут динамичности, интердисциплинарности и функционалних знања, уочиће се помак у наставном процесу који ће ученике припремити за целоживотно учење.

Литература

- Buljubašić-Kuzmanović, V. (2007). Studentska prosudba učinkovitosti integrativnog učenja. *Odgojne znanosti*, Vol. 9, br. 2, 147-160.
- Vilotijević, M., Vilotijević, N. (2007). *Inovacije u nastavi*. Beograd: Školska knjiga
- Vilotijević, M., Vilotijević, N. (2008). *Integrativna nastava*. Beograd: Školska knjiga
- Vilotijević, N. (2006). *Integrativna nastava prirode i društva*. Beograd: Školska knjiga.
- Gordon, T. (1998). *Kako biti uspešan nastavnik*, Beograd.
- Damjanović, R., Gačević, R. (2004). *Učenje u savremenoj školi*, Beograd.
- Drobnjak, N. (2007). *Integrativna nastava*. *Образовна технологија*, br. 1-2.
- Ђорђевић, V. (2007). *Inovativni modeli nastave, образовна технологија*. Beograd: Centar za menadžment u obrazovanju.
- Енциклопедијски лексикон, (1997). *Музичка уметност*, Београд: Интерпрес.

- Lundin, R. (1967). *An Objective Psychology of Music, Second edition*. New York: The Ronald Press.
- Mursell, J. L. (1937). *Psychology of Music*. New York: Norton.
- Мирковић-Радош, К. (1996). *Психологија музике*. Београд.
- Stojanović, Gordana (1996). *Nastava muzičke kulture od I do IV razreda, Priručnik za učitelje i studente Učiteljskog fakulteta*. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.

Alma Trtovac, Admir Konicanin

Characteristics of Classical Music Through Integrated Teaching

Summary

Integrative teaching is an innovative model in which there are no strict boundary between the individual objects, but teaching units different areas studied integrative, in between various subjects. Teaching, based on this approach can be very stimulating for students and incentives. Facilities that are interconnected contribute to the knowledge that the comprehensive, valuable and usable. Disciplines are mutually integrated, pervasive and synthesized into a new entity which provides a comprehensive context for learning that leads to a greater ability to remember connections and to solve problems. Integrative learning involves understanding different dimensions of a problem, looking from different angles and from different sides. Integrative teaching is one of the innovative model which performs the interconnection of educational content from multiple subjects. It is a teaching model that provides greater dynamism and interdisciplinary approach to certain issues, and if applicable moderately during the school year brings quality improvements in the teaching process. Teachers applying integrated teaching, students are prepared for lifelong learning and make school more interesting and more vital. The aim of this paper is the presentation of practical topics „Classicism” as a model through which different teaching content from multiple courses integrate.

Key words: integrative education, primary school, features musical classicism.